

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. ректора Тернопільського
національного педагогічного
університету ім. В. Гнатюка

 Надія ДРОБИК

26 квітня 2024 року

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ
при вступі на навчання для здобуття ступеня «Доктор філософії»**

Пояснювальна записка

Положенням про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 309 (зі змінами) від 1 березня 1999 року, передбачено складання вступниками до аспірантури вступного іспиту з однієї з іноземних мов на вибір.

Типова програма вступного іспиту до аспірантури з німецької мови як іноземної розрахована на здобувачів, які закінчили вищі навчальні заклади за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» або «магістр» та які намагаються отримати ступінь кандидата наук (доктора філософії) у відповідній галузі наук.

Її створено з урахуванням положень Державної національної програми «Освіта», чинних вимог та рекомендацій, Програми курсу підготовки до кандидатського іспиту з іноземної мови та Програми з німецької мови для професійного спілкування.

Типова програма з німецької мови у вищих навчальних закладах України розрахована на досягнення рівня володіння мовою B2, який є стандартом для ступеня спеціаліста немовних вузів. Рівень володіння мовою B2 включає в себе професійні комунікативні компетенції, які складаються із загальних мовленнєвих умінь, мовних знань соціо-лінгвістичної та прагматичної компетенції і які здобувач повинен мати для успішного складання вступного екзамену до аспірантури з німецької мови як іноземної.

Вимоги до майбутніх аспірантів на вступному іспиті з німецької мови

Вступний іспит з німецької мови до аспірантури має на меті визначення рівня підготовки вступників з німецької мови та подальше вдосконалення вивчення німецької мови в аспірантурі з огляду на актуальність інтеграції освітньої системи України в європейський та світовий освітній простір і потребу в підвищенні рівня знань аспірантами іноземних мов, навичок активної роботи з міжнародними базами наукової інформації. Програма вступного іспиту засвідчує перехід від навчання володінню німецькою мовою до її практичного застосування, до використання її як засобу отримання та обміну необхідною інформацією.

Програма відображає конкретні характеристики рівнів практичного володіння німецькою мовою та встановлює мінімум навчального матеріалу для розвитку передбачених навичок і вмінь мовленнєвої діяльності.

Практичне володіння німецькою мовою передбачає демонстрування високого рівня сформованості функціональної, мовної та мовленнєвої компетентностей. *Функціональна компетентність* включає володіння німецькою мовою для академічних цілей, а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх; слухати та конспектувати лекції; готувати та проводити презентації та семінари. *Мовна компетентність*

передбачає володіння вступником орфографічними, орфоепічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної німецької мови. *Мовленнєва компетентність* охоплює рецептивні та продуктивні вміння. Вступник до аспірантури повинен брати участь в усному спілкуванні німецькою мовою в обсязі, передбаченому програмою матеріалу.

Вимоги до навичок та вмінь в мовленнєвій діяльності

Складовими мовленнєвої діяльності є рецептивні та продуктивні вміння. До рецептивних умінь належать читання та аудіювання.

ЧИТАННЯ

Вступник до аспірантури повинен вміти:

– виконувати різні види робіт з оригінальною літературою з фаху відповідно до завдань і залежно від поставлених завдань, що полягають у розумінні змісту й отриманні різноманітної інформації з оригінального джерела, що прочитано;

– читати й розуміти тексти загальнонаукового та професійно орієнтованого характеру;

– володіти всіма видами читання (вивчаючим, ознайомлювальним, переглядовим, пошуковим тощо);

– читати без словника із швидкістю 500-550 друкованих знаків за хвилину (обсяг матеріалу для одноразового контролю – 900 друкованих знаків);

– читати за допомогою галузевого словника із швидкістю не менш, ніж 300 друкованих знаків за хвилину (обсяг матеріалу для одноразового контролю – не менш, ніж 1200-1500 друкованих знаків за одну академічну годину);

– робити висновки й умовиводи на основі переробки отриманої інформації.

АУДІЮВАННЯ

Вступник до аспірантури повинен розуміти:

– запитання екзаменаторів;

– короткі висловлювання й коментарі екзаменаторів;

– повідомлення й оголошення на конкретні та абстрактні теми, мовлення яких є нормативне;

– нормативне мовлення, яке здебільшого зустрічається в суспільному, професійному або академічному житті, і визначати погляди і ставлення мовця так само добре, як зміст інформації.

До продуктивних умінь належать говоріння, письмо та переклад.

ГОВОРІННЯ

Монологічне мовлення:

- уміти представляти себе;
- володіти мовленнєвим етикетом повсякденного й професійного спілкування;
- володіти всіма видами монологічного мовлення (інформування, пояснення, уточнення тощо);
- проводити презентації;
- робити коротке непередготовлене повідомлення з тематики, визначеної екзаменатором.

Діалогічне мовлення:

- починати бесіду, вести та завершувати її;
- вести бесіду, демонструючи елементи розпиту, пояснення, висловлення власної думки і т.п.
- уміти встановлювати контакти у ситуаціях повсякденного, професійного та наукового спілкування (контакти по телефону, обмін інформацією / дискусія).

ПЕРЕКЛАД

Під час перекладу оригінального матеріалу вступник до аспірантури повинен уміти:

- працювати з двомовним та одномовним словниками;
- вибрати з двомовного словника відповідні українські або іншомовні еквіваленти;
- давати повний та адекватний переклад на основі розпізнавання синтаксичної структури речення.

Характер навчального мовного матеріалу

Правила читання

Для розвитку навичок і вмінь читання вступник до аспірантури повинен у галузі орфоєпії володіти на рівні автоматизму вимовою всіх звуків німецької мови до міри, що забезпечує розуміння співрозмовником вступника його мовлення і навпаки.

Вступник до аспірантури повинен також володіти автоматизмом паузації на основі синтагматичного ділення речення, зв'язністю сприйняття і відтворення синтагм і основними інтонаційними контурами.

Граматичний мінімум

Граматичний мінімум з німецької мови передбачає знання таких тем:

1. Часові форми дієслова. Дієслова з відокремлюваними і невідокремлюваними префіксами. Дієслівне керування.
2. Пасив. Модальні дієслова з інфінітивом. Відмінювання іменників. Прийменники з давальним відмінком. Прийменники з знахідним відмінком.
3. Залежний інфінітив. Інфінітивні групи як члени речення. Множина іменників. Прийменники з давальним та знахідним відмінками.
4. Дієприкметник. Означення, виражене дієприкметником I і II. Поширене означення. Дієприкметник I чи zu як означення.
5. Відокремлені дієприкметникові звороти. Прийменник з родовим відмінком. Результативний пасив.
6. Підрядні речення. Речення з підрядними означальними. Відмінювання відносних займенників.
7. Додаткові підрядні речення. Речення з підрядними причини. Введення логічних зв'язків.
8. Інфінітивні групи. Речення з підрядними мети та способу дії.
9. Речення з підрядними умовними.
10. Розділовий родовий відмінок.
11. Займенникові прислівники.
12. Звороти можливості та повинності. Конструкції haben + zu + Infinitiv та sein+zu+ Infinitiv.
13. Парні сполучники.
14. Конструкція sich lassen + Infinitiv.
15. Сполучення знахідного відмінку з інфінітивом.
16. Речення з підрядними часу та мети. Подвійні прийменники з підсиленням.
17. Спосіб вираження відношення до висловлювання. Модальні дієслова, складні часові форми модальних дієслів.
18. Спосіб вираження зв'язку з попереднім та наступним висловлюванням. Кон'юнктив в самостійних реченнях.
19. Кон'юнктив в умовних реченнях. Допустові речення. Модальні дієслова у значенні речення.
20. Лексичні, граматичні та синтаксичні особливості перекладу науково-технічної літератури.

Лексичний мінімум

Лексичний мінімум має складати не менш ніж 2500 слів і словосполучень, включаючи загальнонаукову і спеціальну лексику.

У цей мінімум входить загальнонавчана термінологічна лексика за фахом, а також так званий потенційний словник, який має бути сформований у процесі навчання у вищому навчальному закладі й який складається з:

- інтернаціональних слів, подібних за виразом і таких, що збігаються за змістом в українській та німецькій мовах;
- відтворюваних похідних і складних слів, створених із знайомих морфем на основі вивчених словотворчих моделей.

Для роботи над літературою з фаху вступник також повинен знати найбільш уживані фразеологізми, скорочення і позначки, прийняті в цій літературі.

УСНЕ МОВЛЕННЯ

Граматичний мінімум з німецької мови

Для оволодіння вміннями і навичками усного мовлення граматичний мінімум передбачає:

- уміння висловити думку в простому розповідному реченні (ствердження і заперечення); ставити загальні і спеціальні питання, використовуючи для цього структури як особових, так і безособових речень;
- використовувати для опису різноманітні конструкції. Ці граматичні структури мають бути відтворені вступником до аспірантури в мовленні на рівні автоматизму.

Для виразу думки в мовленні вступник до аспірантури повинен володіти навичками використання артиклів, створення форм множини та однини іменників, створення ступенів порівняння прикметників і прислівників, створення порядкових числівників, форм особових присвійних займенників.

Розвиток навичок аудіювання передбачає оволодіння також формами пасивного стану, інфінітивом у функції обставини, сполучниковими підрядними реченнями. Передбачається також оволодіння підрядними реченнями додатку, означення, обставин та умов дійсного способу.

Активний лексичний мінімум

Активний лексичний мінімум має складати не менш ніж 1200 слів і словосполучень.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Вступний іспит з іноземної мови до аспірантури передбачає декілька питань різних рівнів складності, спрямованих на перевірку рівня сформованості мовної та мовленнєвої компетентностей вступника.

СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Читання із словником оригінального тексту з фаху з точною передачею змісту прочитаного у формі письмового перекладу. Обсяг тексту із розрахунку не менш ніж 1500 друкованих знаків за одну академічну годину.

2. Реферування оригінального тексту з фаху з передачею змісту у формі переказу німецькою мовою. Обсяг тексту не менш ніж 900 друкованих знаків.

3. Бесіда іноземною мовою згідно з тематикою, передбаченою програмою.

Список тем для вступ

1. Україна. Географічне положення.
2. Конституція України.
3. Економіка України.
4. Проблеми народної освіти України.
5. Україна та Німеччина.
6. Німеччина. Географічне положення.
7. Економіка країни, мову якої вивчаємо.
8. Адміністративний устрій країни, мова якої вивчається.
9. Конституція Німеччини.
10. Система освіти в Німеччині.
11. Вуз, який закінчив аспірант чи пошукувач.
12. Видатний вчений України (за профілем своєї спеціальності).
13. Видатний педагог України.
14. Людина і природа в сьогоdnішньому світі.
15. Австрія. Географічне положення.
16. Швейцарія. Географічне положення

КРИТЕРІЇ

оцінювання знань при складанні вступного іспиту з німецької мови.

Диференціація володіння знань:

Високий рівень знань ("відмінно") виставляється вступнику, котрий правильно, логічно та послідовно виклав свої думки німецькою мовою відповідно до запропонованої ситуації, а монологічне та діалогічне висловлювання відповідало темі та мовним нормам; виконав повністю та без помилок граматичні та лексичні тести, знає основи граматики та словосполучення німецької мови, має запас слів, достатній для розуміння текстів середньої складності науково-пізнавального характеру.

Добрий рівень знань ("добре") виставляється вступнику, котрий грамотно і змістовно виклав матеріал на задану тему, зрозумів текст, виконав

запропоновані лексико-граматичні тести, але допустив незначні граматичні, фонетичні чи лексичні помилки або неточності.

Достатній рівень знань ("задовільно") виставляється вступнику, котрий зрозумів текст неповністю і не виконав одного з завдань на контроль його розуміння; допустив кілька помилок у виконанні лексико-граматичних тестів; в усному мовленні допустив граматичні чи фонетичні помилки. Його повідомлення не містить оцінки фактів та явищ, аргументацію власної думки, вступних висловів менше 30 фраз, недостатньо правильно оформлених у мовному відношенні.

Недостатній рівень знань ("незадовільно") виставляється вступнику за значні недоліки та грубі помилки, допущені при виконанні лексико-граматичних тестів та усній співбесіді.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Didaktik der wissenschaftsbezogenen Standardsprache: Didaktikband zur Studienreihe Deutsch als Fremdsprache. Hrsg. von D. Eggers. Dortmund : Verlag Lambert Lensing, 1980. 119 S.
2. Graefen, G. Der wissenschaftliche Artikel: Textart und Textorganisation. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, New York, Paris, Wien : Lang, 1997. 357 S.
3. Graefen, G; Moll M. Wissenschaftssprache Deutsch: lesen – verstehen – schreiben. Ein Lehr- und Arbeitsbuch. Unter Mitarbeit von Angelika Steets. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien : Peter-Lang-Verlagsgruppe, 2011. 181 S.
4. Koithan, U.; Schmitz, H.; Sieber, T.; Sonntag, R.; Lösche, R.-P. Aspekte : Mittelstufe Deutsch. Lehr- und Arbeitsbuch 2, Teil 1. Stuttgart : Ernst Klett Verlag, 2017. 208 S.
5. Koithan, U.; Schmitz, H.; Sieber, T.; Sonntag, R.; Lösche, R.-P. Aspekte : Mittelstufe Deutsch. Lehr- und Arbeitsbuch 2, Teil 1. Stuttgart : Ernst Klett Verlag, 2017. 216 S.
6. Kühtz. S. Wissenschaftlich formulieren. Tipps und Bausteine für Studium und Schule. 3. Aufl. Paderborn : Verlag Ferdinand Schöningh & Co. KG, 2011. 112 S.
7. Sprache in Bildern: Zahlen, Fakten, Kurioses aus der Welt der Wörter. Berlin : Dudenverlag, 2017. 112 S.
8. Theisen, M. R. ABC des wissenschaftlichen Arbeitens. Mannheim : Beck/dtv, 1995. 240 S.
9. Gutterer, G.; Latour, B. Grammatik in wissenschaftlichen Texten. München : Max Hueber Verlag, 1990. 104 S.
10. Schade, G. Einführung in die deutsche Sprache der Wissenschaften. 11., überarbeitete Aufl. Berlin : Erich Schmidt Verlag, 1993. 320 S.

Допоміжна

11. Кунч Л., Різванова Е., Тимченко С. К. Deutsch – Land und Leute: підручник з німецької мови. Київ: РВВ "Заповіт" МГП "Ін форм ВТ сервіс", 1993. 374 с.
12. Hinka, B. Was ist deutsch? Reader zur Landeskunde Deutschlands. – Ternopil, 2003. – 176 S.
13. Brockhaus Lexikon in 20 Bänden. Deutscher Taschenbuchverlag, 1989.
14. Dallapiazza, R.-M.; Evans, S.; Fischer, R.; Kilimann, A.; Schümann, A.; Winkler, M. Ziel. Deutsch als Fremdsprache. Arbeitsbuch. Niveau B2/1. Band 1. Lektion 1-8 (Mit Lerner CD-ROM). Ismaning: Hueber-Verlag, 2010. 177 S.

15. Dallapiazza, R.-M.; Evans, S.; Fischer, R.; Kilimann, A.; Schümann, A.; Winkler, M. Ziel. Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch. Niveau B2/1. Band 1. Lektion 1-8 (Mit Lerner CD-ROM). Ismaning: Hueber-Verlag, 2010 139 S.
16. Panassjuk H., H.-J. Deutschland: Land und Leute: ein kulturkundliches Text- und Übungsbuch. – Minsk: Wyschejschaja Schkola, 1996. – 366 S.
17. Schweller, Gabriele. – Ziel. – Deutsch als Fremdsprache. – Lehrerhandbuch.- Niveau B2/1. – Band 1. – Lektion 1-8 (Mit Lerner CD-ROM). – Ismaning: Hueber-Verlag. – 184 S.